

Vem är det som rider på den där åsnan?

Advent börjar med Hosianna-hymnen, som i själva verket förenar julen med påsken. Den sången sjöngs ju när Jesus red in i Jerusalem. Därifrån togs den gamla psalmen som blev en glädjesång för församlingen och som blev viktig för varje generation.

Välsignad vare han

Hosianna-hymnen talar om Jesu ankomst, och därför passar den väl in också inför julen. Men samtidigt vidgar den julens perspektiv för att visa att Gud har sänt sin Son till världen för att rädda människor som lever under syndens välde. Själva sången har skrivits mot bakgrunden av hymnen i Psalm 118 som fritt översatt lyder:

Hosianna

- välsignad han, som kommer i Herrens namn

- välsignat vår fader Davids kommande rike / kungadöme

Hosianna i höjderna.

Det är lätt att märka att denna sång har en fast form och att texten bygger på två verb som betyder "att komma". Upprepningen av ord har en teologisk innebörd: avsikten är att framställa den kommande enligt Psalm 118 parallellt med den kommande David. Den omvända parallellismen (A-B-B'-A') sammankopplingen av de två uttrycken.

Men varför har den berömda satsen ur Psalm 118 kopplats samman med Davids sons kungavälde? Det finns en rätt lång förklaring till detta.

För det första hörde Psalm 118 ursprungligen till psalmer som man allmänt brukade sjunga vid fester i templet. Med hjälp av välsignelsen som citeras ovan hälsade man i en växelsång alla som kom till

festen: "Välsignad vare han som kommer i Herrens namn." De som hälsade försäkrade tillsammans med prästerskapet: "Vi välsignar er från Herrens hus" (118:26). I det sammanhanget var "den kommande" ännu vem som helst av tempelfestens gäster.

Pojken och stenen

I den eskatologiska tolkningen inom judisk teologi kopplades psalmen till Messias ankomst. I den arameiska Targum bands olika ord i Psalmen samman med den kommande Davidssonen. Enligt tolkningen i Targum ansåg man att Psalm 118 talade om den förnyelse som Davids ättling skulle medföra efter fångenskapen. Psalmen hade därförinnan talat om en sten som byggarna förkastade. Den stenen fick en intressant uttolkning: David var den "son" (ben), inte "sten" (eben), som byggarna förkastade och som har blivit en hörnsten.

Enligt detta har "den som kommer" till templet tolkats vara den nya David som är "värdig att bli härskare och kung". Därmed blir Psalm 118 en profeta. Den talade inte enbart om vanligt folk utan om Messias som kommer till templet.

I Markus-hymnen framhålls en sådan tolkning. Den första raden i parallellismen ses nu som en lovprisning



av Davids son, och den andra raden lovprisar hans fridsrike eller rent av hans kunga-välde. Det grekiska ordet *basileia* som förekommer i texten och avser kunga-välde gör båda tolkningarna möjliga. Dessa faktorer visar på ett nära samband mellan den senare satsen som avviker från Psalm 118 och det andra templet enligt dåtida judisk teologi.

Davids son kommer

I judiska texter som t.ex. Salomos psalm 17 väntar man på den kommande David som Israels frälsare. "Se, Herre, och upphöj åt dem deras kung, Davids son, till att regera över din tjänare Israel" (17:21). Enligt den texten kommer den kommande härskaren att förgöra de gudlösa makthavarna och leda folket till andlig förnyelse. "Han samlar det heliga folket, som han leder i rättfärdighet. Han dömer mänskornas folkslag som Her-

ren deras Gud har helgat" (17:26). På motsvarande sätt ser man i eskatologiska texter och fragment som påträffats i Qumran en väntan på en kommande ättling till Davids släkt och han skall förnya folket.

Många judar väntade på frälsarens ankomst. Hosianna-hymnen i Markus evangeliet motsvarar således till sitt innehåll typiska motiv ur den tidens judiska teologi. Men sången förbunden med Jesus gäller uppfyllelsen av löftena. Frälsaren är nu på kommande till Jerusalem.

En liten lingvistisk observation för samman texten med en arameiskspråkig församling. Markus bevarar nämligen i sin hymn det hebreiska ordet "Hosanna" som translitteration (*hôsia-na*, "rädda oss"). De grekisktalande judarna skulle ha använt Septuaginta, den grekiska översättningen av Gamla testamentet. Där har ordet redan översätts till grekiska (*sôson dê*; LXX 117:26). Eftersom Markus inte citerar direkt från Septuaginta står Hosianna-hymnen på ett naturligt sätt i förbindelse med den grekisktalande urförsamlingen.

I det sammanhanget får Psalm 118 ett messianskt innehåll eftersom den tolkar Jesu profetiska intåg i Jerusalem. I den tidiga kristenheten har den tudelade Hosianna fått en viktig ställning eftersom Jesus återger den som sådan i sitt evangelium. Sången lovprisar Jesus, honom som rider på åsnan. Han är den som har uppfyllt de gamla profetiorna. Han för med sig fridsriket. Nu under advent får också vi sjunga ut vår tacksamhet.

Timo Eskola



Foto: Kirsi Sell